

PRAKTYKA ZAWODOWA JAKO NIEZBĘDNY ELEMENT DLA UZYSKANIA UPRAWNIENÍ BUDOWLANYCH W ZAWODZIE ARCHITEKTA

Postępowanie kwalifikacyjne w sprawie nadania uprawnień budowlanych do wykonywania przez architekta samodzielnej działalności zawodowej – określonej w przepisach jako samodzielna funkcja techniczna, ma na celu sprawdzenie poziomu przygotowania zawodowego, kompetencji i umiejętności.

Niezbędna jest zatem dobra praktyka zawodowa – przy sporządzaniu projektów i na budowie, którą trzeba udokumentować, przy składaniu wniosku o nadanie uprawnień budowlanych.

Przepisy określają minimalne granice czasu trwania praktyki tj. 2 lata: 1 rok praktyki przy sporządzaniu projektów i 1 rok praktyki na budowie. Nie oznacza to jednak, że OKK badając czy praktyka jest prawidłowa sprawdza tylko czas jej trwania. Najważniejsza jest jej jakość, różnorodność tematyczna, jak najszerzy udział w poszczególnych fazach tworzenia projektu– od fazy koncepcyjnej, do szczegółów wykonawczych, z tym że – zgodnie z §7 ust. 1 Regulaminu postępowania kwalifikacyjnego w sprawach nadawania uprawnień budowlanych w specjalności architektonicznej (uchwała Krajowej Rady Izby Architektów RP z dn. 13.04.2022 r. nr O-17-V-2022 ze zm.) – w ramach praktyki przy sporządzaniu projektów należy wykazać co najmniej jeden rok pracy przy sporządzaniu projektów budowlanych. Ważna jest również znajomość procedur administracyjnych. Praca przy projektach technicznych, wprowadzonych w 2020 r. jako część projektu budowlanego, również jest uznawana, ale nie jako jedyny element składowy praktyki.

Organ nadający uprawnienia, decydujący o tym, czy praktyka jest odpowiednia, kieruje się również ogólną definicją prawną, cyt.:” Praktyka zawodowa przy projektowaniu powinna polegać na bezpośrednim uczestnictwie w pracach projektowych przy sporządzaniu projektów budowlanych. Różnorodność tematyczna lub stopień złożoności opracowań projektowych oraz zakres wykonywanych czynności, decydują o uznaniu praktyki za odpowiednią.” Każdy wniosek o nadanie uprawnień jest oceniany indywidualnie, na podstawie udokumentowanego doświadczenia zawodowego.

Zakres praktyki musi być zgodny z zakresem specjalności uprawnień budowlanych, o jakie ubiega się kandydat.

Jest to szczególnie istotne dla uprawnień ograniczonych, uprawniających do projektowania obiektów o kubaturze do 1000 m³ w zabudowie zagrodowej lub na terenach zabudowy zagrodowej. Wymagana jest praktyka dotycząca takich obiektów.

Dotyczy to również praktyki na budowie, na podstawie której należy wykazać się znajomością tematów ogólnobudowlanych, technicznych i organizacji budowy, nawet jeżeli uczestniczyło się w realizacji jedynie jej fragmentu. Oczywiście jest, że praktyka ta polega głównie na obserwacji prac budowlanych (własne notatki, zdjęcia), obserwacji pracy kierownika budowy, inspektora nadzoru, ale również na zapoznaniu się z dokumentacją techniczną realizowanego obiektu.

Optymalną formą zatrudnienia na budowie jest praca na stanowisku inżyniera budowy. Wskazana jest również praca jako asystent kierownik budowy lub asystent kierownika robót. Zakres i charakter prac wykonywanych podczas praktyki na budowie, powinien być kompatybilny z zadaniami, jakie wykonuje kierownik budowy lub kierownik robót budowlanych. Do prac w ramach praktyki mogą być zaliczone między innymi asystowanie przy: nadzorze i organizacji robót na budowie, koordynacji prac poszczególnych brygad, przestrzeganiu i nadzorze nad przepisami BHP, czy prowadzeniu

dokumentacji budowy. Wszystkie zadania powinny być wykonywane pod nadzorem kierującego praktyką zawodową.

Praktyką budowlaną powinien kierować kierownik budowy lub kierownik robót budowlanych, posiadający uprawnienia budowlane odpowiednie do zakresu uprawnień, o które będzie się ubiegał odbywający praktykę (w ograniczonym zakresie lub bez ograniczeń, ale zawsze właściwe dla zakresu wnioskowanych uprawnień).

Do praktyki zawodowej na budowie nie zalicza się pracy odbywanej pod kierunkiem inspektora nadzoru inwestorskiego, np. jako asystent inspektora nadzoru inwestorskiego. Jak bowiem uznają sądy, w przypadku pełnienia funkcji inspektora nadzoru inwestorskiego brak jest znamion samodzielnego i bezpośredniego uczestnictwa w procesie budowlanym, co jest warunkiem koniecznym dla zaliczenia praktyki zawodowej.

Do praktyki na budowie nie zalicza się również asystowania przy nadzorach autorskich. Zgodnie z art. 20 ust. 1 pkt 4 Prawa budowlanego sprawowanie nadzoru autorskiego jest podstawowym zadaniem projektanta, a zatem praktyka przy sprawowaniu nadzoru autorskiego jest pracą pod kierownictwem projektanta, a nie kierownika budowy lub robót budowlanych. Toteż taka praktyka nie może być uznana za praktykę na budowie.

Weryfikacja poprawności odbytej praktyki zawodowej, należy do okręgowej komisji kwalifikacyjnej okręgowej izby architektów. Wymienione stanowiska (asystent projektanta, inżynier budowy, majster budowy, asystent kierownika) nie budzą w komisji wątpliwości. Natomiast zatrudnienie na innym stanowisku, np. kosztorysanta czy pracownika administracyjnego, może już takie wątpliwości wywołać. W tej sytuacji komisja może poprosić kandydata o złożenie stosownych wyjaśnień lub przedstawienie dowodów potwierdzających prawidłowość odbycia praktyki zawodowej w odpowiednim zakresie.

Praktyka zawodowa pod kierunkiem.

Praktyka zawodowa w budownictwie powinna być odbywana pod kierunkiem osoby posiadającej „odpowiednie uprawnienia budowlane”.

W przypadku ubiegania się o uprawnienia budowlane w ograniczonym zakresie, praktykę zawodową może potwierdzać osoba posiadająca uprawnienia w ograniczonym zakresie bądź szersze, czyli bez ograniczeń. Natomiast w przypadku ubiegania się o uprawnienia budowlane bez ograniczeń, praktykę zawodową może potwierdzać osoba posiadająca uprawnienia bez ograniczeń.

Szczególną uwagę należy zwrócić na zakres uprawnień wydanych przed 1995 r. W takich przypadkach **za uprawnienia budowlane w ograniczonym zakresie uznaje się** m.in. uprawnienia budowlane, które mogli uzyskiwać technicy budownictwa **w specjalności konstrukcyjno-budowlanej do kierowania robotami budowlanymi przy budynkach i innych budowlach o powszednie znanych rozwiązaniach konstrukcyjnych**, ponieważ w myśl ustawy z dn. 24 października 1974 r. „Prawo budowlane” był to zakres ograniczony. Zdarza się, że osoby o takich uprawnieniach pełnią funkcję kierownika budowy sporych obiektów budowlanych o powszechnie znanych rozwiązaniach konstrukcyjnych. Niemniej praktyka zawodowa na budowie odbyta pod kierownictwem osób z takimi uprawnieniami upoważnia wyłącznie do ubiegania się o uprawnienia budowlane w specjalności architektonicznej **w ograniczonym zakresie**. W przypadku ubiegania się o uprawnienia bez ograniczeń, osoba kierująca praktyką powinna legitymować się uprawnieniami bez ograniczeń lub odpowiadającymi im uprawnieniami wydanymi przed 1995 r. Uprawnienia wydane przed 1995 r. zawierające zapisy:

- „o powszechnie znanych rozwiązaniach konstrukcyjnych”,
- „w budownictwie osób fizycznych”,
- „z wyłączeniem skomplikowanych konstrukcji lub instalacji”

mają ograniczony charakter, a więc osoby legitymujące się takimi uprawnieniami mogą kierować praktyką osób, które chcą zdobyć uprawnienia w ograniczonym zakresie, natomiast nie mogą kierować praktyką osób ubiegających się o uprawnienia bez ograniczeń.

Kierowanie praktyką na budowie.

Praktyka na budowie powinna odbyć się pod kierownictwem osoby, która jest kierownikiem budowy lub robót budowlanych, tj. nie tylko posiada uprawnienia budowlane do kierowania budową lub robotami budowlanymi, ale pełni jedną z tych funkcji na konkretnych obiektach budowlanych objętych praktyką. Potwierdzenie powyższego, znajdujemy w treści załącznika nr 1 do rozporządzenia określającego wzór oświadczenia potwierdzającego odbycie praktyki zawodowej. We wskazanym wzorze wpisano wprost, iż osoba nadzorująca praktykę, składając przedmiotowe oświadczenie, potwierdza je, jako osoba pełniąca samodzielnie funkcję techniczną projektanta, kierownika budowy lub kierownika robót, a nie inspektora nadzoru inwestorskiego czy sprawdzającego projekt.

Kierowanie praktyką odbywaną w organach.

Podobne zasady nadzorowania praktyki zawodowej odnoszą się do praktyki w organach, która wymaga potwierdzenia na zasadach ogólnych przez osobę posiadającą odpowiednie uprawnienia budowlane i wpisaną na listę członków izby (§ 2, ust. 6 rozporządzenia). Zatem osoby nadzorujące taką praktykę, powinny posiadać uprawnienia budowlane w odpowiedniej specjalności i odpowiednim zakresie w stosunku do uprawnień wnioskowanych przez kandydata, a jednocześnie muszą być członkami właściwej izby samorządu zawodowego. W każdym przypadku brany jest też pod uwagę charakter czynności wykonywanych przez pracowników zatrudnionych w urzędach.

Kluczowa jest długość praktyki zawodowej odbywanej w nadzorze budowlanym lub u zarządców infrastruktury kolejowej i drogowej. Dwa lata takiej praktyki uznaje się za rok praktyki zawodowej na budowie.

Kierowanie praktyką przy sporządzaniu projektów.

W przypadku praktyki przy sporządzaniu projektów, osoba kierująca powinna pełnić funkcję projektanta przy sporządzaniu projektu. Chodzi tu przede wszystkim o etap tworzenia projektu, o kierowanie procesem projektowania. Najlepiej, jeżeli praktykant pełni funkcję asystenta projektanta.

Do praktyki przy sporządzaniu projektów nie można zaliczyć praktyki zawodowej nadzorowanej przez osobę sprawdzającą projekt w rozumieniu art. 20 ust. 2 ustawy - Prawo budowlane. Sprawdzanie projektu pod względem zastosowanych rozwiązań technicznych nie dotyczy bowiem samego procesu projektowania, lecz związane jest z oceną gotowego projektu lub jego poszczególnych części. Nadzór nad tym etapem nie dotyczy zatem sporządzenia projektu. Przepis art. 14 ust. 4 ustawy Prawo budowlane wymaga bowiem, by czynności praktykanta wykonywane w ramach opracowywania projektu podlegały w sposób zupełny nadzorowi osoby kierującej projektem i odpowiedzialnej za ten projekt. Taką osobą nie jest podmiot sprawdzający i konsultujący projekt, gdyż nie uczestnicząc w bieżących pracach nad projektem, nie może sprawować bezpośredniego kierownictwa nad pracami praktykanta.

Praktyka przy sporządzaniu projektów pod patronatem.

Zgodnie z artykułem 14 ust. 4b ustawy Prawo budowlane, za praktykę zawodową przy sporządzaniu projektów może być uznana roczna praktyka zawodowa przy sporządzaniu projektów **pod patronatem** osoby posiadającej odpowiednie uprawnienia budowlane zwanej „patronem”.

Zakres praktyki pod patronatem powinien odpowiadać zakresowi uprawnień, o jakie ubiega się kandydat.

Różnice pomiędzy praktyką pod patronatem, a tradycyjną praktyką pod kierownictwem, w biurze projektowym, są następujące:

- nie musi być odbywana w biurze projektowym,
- nie wymaga nawiązywania stosunku pracy (nieformalny stosunek pracy),
- patronem może być członek rodziny lub znajomy,
- patronem musi być osoba posiadająca 5-letnie doświadczenie przy sporządzaniu projektów w ramach posiadanych uprawnień budowlanych (więcej niż w przypadku opiekuna tradycyjnej praktyki zawodowej).

Możliwość odbycia praktyki pod patronatem dotyczy wyłącznie praktyki przy sporządzeniu projektów. Praktyka wykonawcza, odbywana zwykle na budowie, nie może zostać zaliczona przez komisję kwalifikacyjną w formie patronatu. Rozróżnienie to, musi być precyzyjnie określone w składanych dokumentach.

Patron musi spełnić analogiczne warunki jak osoba, o której mowa w art. 14 ust. 4 Prawa budowlanego, z zastrzeżeniem, iż dodatkowo musi wykazać się co najmniej 5-letnim doświadczeniem zawodowym przy sporządzaniu projektów w ramach posiadanych uprawnień budowlanych (art. 14 ust. 4b Prawa budowlanego) w chwili (dniu) rozpoczęcia praktyki.

Zasady dokumentowania praktyki zawodowej w budownictwie

Przepisy rozporządzenia w sprawie przygotowania zawodowego do wykonywania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie przewidują cztery sposoby dokumentowania praktyki zawodowej, tj. w formie:

1. oświadczenia,
2. zaświadczenia,
3. dokumentu,

książki praktyki zawodowej (do 25 września 2014 r.).

Oświadczenie.

Podstawową formą dokumentowania praktyki jest oświadczenie, które ma zastosowanie do praktyki:

- odbywanej za zasadach ogólnych, w tym praktyki w organach (art. 14, ust. 4 Prawa budowlanego);
- odbywanej pod „patronatem” (art. 14, ust. 4b Prawa budowlanego).

Wzór oświadczenia wynika z zał. nr 1 do rozporządzenia (§ 2, ust. 7, pkt 1 rozporządzenia). Oświadczenie składane jest przez osobę nadzorującą praktykę zawodową, która pełniła podczas niej samodzielną funkcję techniczną projektanta, kierownika budowy lub kierownika robót.

Poświadcza ona, że praktykant uczestniczył w pracach projektowych lub pełnił funkcję techniczną na budowie zgodnie ze zbiorczym zestawieniem odbytej praktyki zawodowej, stanowiącym załącznik do

składanego oświadczenia. Przedmiotowe oświadczenie składane jest pod rygorem odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania, zgodnie z art. 233 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. z 2019 r., poz. 1950 z późn. zm.).

Zaświadczenie.

Kolejną formą dokumentowania praktyki zawodowej jest zaświadczenie, które służy potwierdzeniu praktyki odbywanej przy sporządzaniu projektów lub na budowie obiektów budowlanych usytuowanych na terenach zamkniętych w jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Obrony Narodowej, ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych albo Szefowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (§ 2, ust. 7, pkt 2 rozporządzenia). Zaświadczenie powinno być, w tym przypadku, wydane przez właściwego wojewódzkiego inspektora nadzoru budowlanego, z wyszczególnieniem okresu odbywania praktyki zawodowej, ze wskazaniem terminów rozpoczęcia i ukończenia praktyki z zakresu danej specjalności. Ustawodawca nie przewidział wzoru takiego zaświadczenia, dlatego też każda forma dokumentu zawierająca wskazane dane i podpisana przez wojewódzkiego inspektora nadzoru budowlanego, powinna być uznana w ramach postępowania kwalifikacyjnego celem uzyskania uprawnień budowlanych.

Zaświadczenie jest również właściwą formą dokumentowania praktyki zawodowej odbywanej przed dniem 1 stycznia 1995 r. Wówczas powinno ono zostać wydane przez jednostkę, w której dana praktyka zawodowa była odbywana (§ 2, ust. 8 rozporządzenia).

Zaświadczenie odbywania praktyki za granicą - dokumenty.

W przypadku praktyki odbywanej za granicą, należy przedstawić dokument wydany przez kierownika jednostki, w której odbywała się praktyka zawodowa i potwierdzony przez osobę, pod kierunkiem której była odbywana. Warunkiem nadzorowania praktyki zawodowej za granicą jest posiadanie uprawnień odpowiednich w danym kraju, odpowiadających zakresem uprawnieniom nadawanym w naszym systemie prawnym, czyli w specjalnościach określonych w art. 14, ust. 1 Prawa budowlanego. Dokument potwierdzający odbycie praktyki za granicą, zgodnie z § 3, ust. 2 rozporządzenia, powinien zawierać:

1. wskazanie robót budowlanych i obiektów budowlanych, przy których projektowaniu bezpośrednio uczestniczyła lub pełniła funkcję techniczną na budowie osoba odbywająca praktykę zawodową, z określeniem charakteru wykonywanych czynności oraz rodzaju, przeznaczenia i konstrukcji danego obiektu, jak również odpowiednio do wnioskowanej specjalności uprawnień budowlanych, o których nadanie ubiega się wnioskodawca, innych charakterystycznych parametrów technicznych lub użytkowych danego obiektu, a także lokalizacji inwestycji i nazwy inwestora;
2. potwierdzenie okresu odbywania praktyki zawodowej z podaniem terminów jej rozpoczęcia i ukończenia;
3. ogólną ocenę teoretycznej i praktycznej wiedzy z zakresu wnioskowanej specjalności, dokonaną przez osobę, pod nadzorem której odbywana była praktyka.

Każdy dokument, niezależnie od konkretnej nazwy (np. świadectwo pracy), zawierający wskazane w rozporządzeniu informacje, będzie stanowił właściwy załącznik do wniosku o nadanie uprawnień budowlanych.

Uwaga:

pisma i dokumenty w toku postępowania składa się w oryginale, wraz z kserokopią lub w notarialnie poświadczonym odpisie, w języku polskim lub wraz z tłumaczeniem na język polski - dokonany

przez tłumacza przysięgłego. Dokumenty potwierdzające tożsamość i obywatelstwo nie muszą być tłumaczone na język polski przez tłumacza przysięgłego.

Książka praktyki zawodowej.

Ostatnią formą dokumentowania praktyki jest książka praktyki zawodowej, służąca potwierdzeniu odbycia praktyki w okresie od 1 stycznia 1995 r. do 25 września 2014 r.

Po zmianie przepisów, dokumentowanie praktyki jest prowadzone w oparciu o przepisy obowiązujące w czasie odbywania praktyki zawodowej. Oznacza to, że praktyka zawodowa, odbyta w okresie obowiązywania książki praktyki zawodowej, powinna zostać udokumentowana w takiej książce. Należy zwrócić uwagę, że przed rozpoczęciem praktyki książka podlegała rejestracji we właściwej izbie samorządu zawodowego, a przed ustanowieniem izb – we właściwym urzędzie wojewódzkim.

Dokumentowanie czasu trwania praktyki zawodowej.

Praktyka zawodowa przy sporządzaniu projektów oraz praktyka zawodowa na budowie mogą odbywać się w tym samym czasie, jednak nie w tych samych godzinach. Przy wypełnianiu zbiorczych zestawień odbytych praktyk zawodowych przy sporządzaniu projektów i na budowie, należy zwrócić szczególną uwagę na czytelne wskazanie czasu odbywanej praktyki i określania go w godzinach, szczególnie jeżeli praktyka w danym dniu była krótsza niż 8 godz. Bez względu na rodzaj umowy, w ramach której odbywano praktykę, **jeden rok praktyki oznacza faktycznie przepracowany rok**, czyli 52 tygodnie liczone jako 5 dni po 8 godzin dziennie, co oznacza 40 godzin pracy tygodniowo.

Niezależnie od możliwości odbywania minimalnego, określonego przepisem, czasu odbywania praktyki zawodowej, przed wystąpieniem z wnioskiem o nadanie uprawnień budowlanych zaleca się dłuższe odbywanie praktyki zawodowej i wykorzystywanie doświadczeń zawodowych kierujących praktyką oraz współpracujących przy realizacji prac zawodowych. Zdobycie praktycznych umiejętności nie tylko projektowych czy wykonawczych, lecz również związanych z organizacją pracy, procesem inwestycyjnym, współpracą z inwestorem i organami, ułatwi samodzielne wykonywanie zawodu.